

viruló embertömegek, az alkohol, a féktelenség pusztít, perzsel, rombol és mindezzel a tomboló őrvongással csak nyafogó szó, sopánkodó vinnyogás áll szemben.

Tettet, megelőző, meggátló tettet, igaz szívtől parancsolt, erős kézzel, önkíméletet nem ismerően végrehajtott tettet hiába keresünk a gonoszságok előttünk kavargó, tomboló forgatagában.

Parányi emberek korát éljük, akik az etikai katonamérték minimumán ijesztően alul maradnak. A cinizmus tobzódása és a pesszimizmus ernyedtsége sehol sem ütközik éltető, erőteljes duzzadó optimizmus ellentállásába. A nyomor korlátlanul végigsöpri az országot. Mérgező, perzselő leheténe nyomát jelzi a véres merényletek napról-napra elfásító egyfórmában ismétlődő sorozata, Balmazújváros éhínsége, Budapest éhtífusza, Bihar éhségbe vesző népe, a kolera, a skarlát, a gyilkosságok és öngyilkosságok vég nélküli sora. S ha megriadt szemünk a beléje rögzített szörnyűségek képétől meg akar szabadulni, vigasztalóbb jelenségeket keres: szavakkal találkozik, vizenyős frázisokkal, gerincet, belső tartalmat nélkülöző prédikációs mondásokkal.

Tetteket, oh emberek, hogy bele ne fulladjunk a szónoklások árjába,

* * *

A szónoklások kaotikus tömegéből felismerhetően két irány jegecesedik ki. Az egyik a nemzet védelme, a másik a haladás bajnoksága nevében csatározik – a maga kizárólagos hatalmáért. A mi szempontunkból, a nő szempontjából, teljesen mindegy, melyik frázissal takaróznak, egyik sem védi igazán a „nemzet” érdekeit, egyik sem bajnoka az igazi haladásnak.

„Ma már nem elég nekünk, hogy valaki magát kenetteljes beszédben az emberi haladás bajnokának jelentse ki, hárem elsősorban arra vagyunk kíváncsiak, hogy miben látja ő az emberi haladás ügyét a mai Magyarországon, a jelen helyzetben, a gazdasági és történelmi erőknél most adott állapot mellett” Jászi Oszkár, a radikálisok szellemi vezére, írta ezt nemrég valahol. De kérdezzük csak meg Jászit és az ő radikális bajnokságait, ők miben látják az emberi haladás ügyét?

A HALADÁS BAJNOKAI.

Írta: SCHWIMMER RÓZSA.

„Poézist, oh Istenem, hogy halálra ne undorodjam annyi undorítótól körülöttem!” – fohászodott Multatulí. „Derűt, oh emberek, hogy meg ne dermedjen a lelkünk annyi szörnyűségtől körülöttünk”, fohászodnék ma. A levegőben véres emberi cafatok röpködnek, emberek sírokat dúlnak fel egy harapásnyi húsert, testvér testvér szája elől marja el a falatot, máglyákon égnek el

A férfiak nemi uralmának tökéletesebb megszilárdításában. Ebben és csakis ebben. Mert amit a mi radikális bajnokaink akarnak, az éppen oly kevésbé felel meg az emberi haladás törvényeinek, mint Tiszáék nemzetvédelme a nemzet tényleges megvédésének.

A konzervatívok, a demokrácia és radikalizmus monopolistáival egyenlően csak a férfi jogait és kiváltságait akarják gyarapítani. Ami logikus az előbbiekénél. az megbocsáthatatlan erkölcstelenség az utóbbiaknál. Azon senki sem csodálkozhatok, hogy Baross János és Hieronymi nem gondolnak a nők választójogára, amikor jogkiterjesztést terveznek. Ők a Zrínyi Ilonák, Rozgonyi Cicellék, az egri nők időnkbe nem illő típusáért rajonganak és nem értik meg, hogy a ma hős asszonyainak a béke fegyverével – politikai munkával – kell előmozdítaniuk a társadalom jólétét.

De mivel menthető a magát radikálisnak mondó tábornak úgy eszközeiben, mint céljaiban férfias exkluzivitása? Ha nem harsognák onnan napról-napra világgá, hogy az élet minden mozzanata, a közegészségügy, a népnevelés, a gazdasági berendezkedés, minden, de minden elválaszthatatlanul össze van forrva a politikával, hogy mindez a politika: mentségükre a belátás és felismerés hiányát lehetne felhozni.

De mert ők tudják, világosan látják az összefüggést: maszkulinizmusuk elvitázhatatlanul a legridegebb nemi osztályuralomnak hatalmi ténye, amelyei az igazi demokrácia, a valódi radikalizmus nevében számon kell tőlük kérni.

Könnyű elhíttetni azokkal, akik még csak vágyaik érzéséből, de még nem értelemmel radikálisok, hogy Magyarország úgynevezett radikálisai a népbajnokság fejedelmi köntösét hordják. Hiszen olyan ügyesen drapírozzák a légből szőtt radikális palástot, hogy nem meri meg nem látni az, akinek a lojalitásától megkövetelik a köntös meglátását. Ezekkel a jóhiszeműekkel szemben visszaélés a férfitársadalom jogegyenlősítésére való törekvést radikalizmusnak elkeresztelni.

Aki már ebben a haladást köszönti, az elfelejti, hogy az emberi társadalom fele: nő. Munkájának felét: nők végzik. Haladása vagy maradása tehát a nőktől teljes mértékben ép úgy függ, mint a férfiaktól.

Elfelejtik ezt a szocialisták, amikor a nőjogokat a gyakorlati programból kikapcsolva az ideális program archívjába száműzik. Elfelejtik a Jásziban vezetett tisztelő szociológus csoport, amikor gyakorlati és elméleti munkájában csak a férfitársadalom szükségleteit kutatja és szolgálja. Elfelejtik a jótékonyaságról és filozófiai elmélkedésről radikális társadalmi munkára áttérő szabadkőművesség, amikor új irányú működését is úgy rendezik be, mintha a világ csak szabadkőművespáholy volna, amelyben „wir Männer unter uns” hordják vállalkon a földgömböt,

A magyar radikalizmusnak ezek az elemei a Bánffy-ligában és újabban a Bánffy Reformklubjában élesítik ki a maszkulinizmust.

Pedig a radikalizmus ilyen meghamisítása többet jelent a hazai feminista mozgalom lekicsinylésénél: végzetes akadálya az társadalmunk haladásának.

Az áldradikálisokat megszegyenítő belátással küzde-

nek a haladás igaz bajnokai: a férfiligában tömörült harcos hívei a nők választójogának és azok a következetes egyének, akik minden alkalommal rámutatnak arra, hogy a nők jogainak kiterjesztése integráns kelléke az emberjogok kiterjesztésének.

Meggyőző érveléssel fordul az általános választójogért küzdőkhöz egy cikkében Gerő Ödön, a kiváló publicista:

„Az általános, egyenlő és titkos választójogért folyó agitációban érvényesülnie kell a női választói jog követelésének is”, írja. „Ma már azoknak is, akik az általános választói jog meghódítását az agitációnak a női választói jogra való kiterjesztésétől féltették, abba kell hagyniok taktikázásukat s az egész egyenlősítő-problémának egyszerre való megoldását kell kívánniok. Még nemrég azt tartottuk, hogy a választói reformért való küzdelmet nem keli bonyolítani, de ma már, a nagy agitációs előmunka után s az előttünk levő nagy agitációs munka előtt, a küzdelemnek egyszerűsítését látjuk abban, ha mindjárt az egész problémát vetjük föl s ha a választói reformot mindenkire kiterjesztvén, az egységes reform érdekében sikra szólítjuk azt az egész agitációs erőt, amely a választójogi egyenlőtlenséget meg akarja szüntetni. A nők lelkesedése és agitációban való lelkesége, elszántsága és ügyessége nagy erőt jelent a mozgalomban.

Ennek az erőnek nem szabad különleges reformtörekvésekben kimerülnie. Ezt az erőt a nagy, általános reform érdekében kell munkára fogni. Bizonyos, hogy az általános választói jogért való agitáció súlyban, erőben, mélységben és veszedelmességben nagyon sokat nyerne, ha mindazok, akik a nőknek társadalmi és politikai egyenlősítését követelik, az ő fanatizmusukat az agitáció rendelkezésére bocsátanák.

Nem önzés, hanem csak a lehetőségek mérlegelése nyilvánul ebben a kívánságban. Valamikor a lehetőségeket másoknak láttuk s akkor a választói reform dolgában más sorrendet láttunk célszerűnek. Azt hittük, hogy először a férfiak általános választói jogát kell kivívniunk, hogy azután a demokratikus reform révén a társadalmi radikalizmust hatalmassá tegyük. A férfiak általános választói jogának az lett volna a feladata, hogy alkossa meg a nők választói jogát. Arról nem is szólok, hogy a sorrendnek illetően megállapítása tulajdonképpen következetlenség volt azok részéről, akik azt vallották, hogy a feminizmus kártékony és jogosulatlan, mert a nagy társadalmi átváltoztatás szükségességét részletes reformok szükségességére bontja fel. Ime, mi is a részlet érvényesítésére törekedtünk, hogy majdan általa, de mindenesetre utána az egészet juttassuk érvényre. Az általános férfi választói jog csakis részlet: minden polgárnak választói joga az egész”.

De ennél az érvelésnél erősebb a Bánffy nőjogok elleni vétója. A mi hivatalos radikálisaink és szocialistáink közül még azok is kezes engedékenységgel hajlottak meg a nagyúr szava előtt, akik nem is bánták, ha a nők megkapnák a választójogot.

Dr. Pataj Sándoron, a Bánffy-liga zombori fiókjának alelnökén kívül a liga egyetlen tagja sem kötötte közreműködését a nő választójogának az agitációba foglalásához. S íme, Pataj, az első, aki Bánffyval szembe mert szállni, játszva érvényre juttatta igazságos álláspont-

ját. Most már egészen világos, ami amúgy sem volt kétségtelen, hogy a Bánffy tilalmával takarózók éppen olyan árulói az igazi demokráciának, mint azok, akik nyíltan és őszintén ellenzik a nő jogát.

A nő felszabadításának munkája mindenütt súlyos, embereket emésztő, megörlő küzdelem, de sehol sem nehezebb, mint Magyarországon, ahol a legádázabb testvérharc folyik ellene azok részéről, akiknek meg kellene érié nőik, hogy az ő eszméik sem valósulhatnak meg, ha a nők nem küzdenek velük egy sorban. Hogy is mondja nagyasszonyunk, Charlotte Perkins Gilman?

„A lifted world lifts women up
The Socialist explained,
You cannot lift the world at all
While half of it is kept so small,
The Suffragist maintained.”